

**Государственное бюджетное общеобразовательное учреждение
«Средняя общеобразовательная школа №8» г.Назрань**

Рассмотрено:

на заседании МО

_____ Агиева З.Б.

Протокол № _____

от « » _____ 2022 г

Согласовано:

Зам. директора по УВР

Сакалова Индира Магомедовна

« » _____ 2022 г.

Утверждено:

Директор

Азиева Роза Магомедовна _____

« » _____ 2022г.

Г1алг1ай метта дешарай йоазони йола балха программа

1 класса 2022-2023 дешара шера.

К1ира сахъатий боарам: 3 сахъат.

Шера: дешар-33 сахъат, йоазув-66 сахъат.

Программа оттаярь: юхъанцарча классий хъехархо Албошнакъъан Маддан Абдурахмановна

Г1алг1ай метта дешара программа оттаярь Г1алг1ай республика Минобразоване могайча балха программа хъежжа, ишколан базисни дешара планага йилла. Программа нийсыъий 1 класса дешархой кийчбаъ хила безача боарамга хъежжа, сакхетам лакхбара боарамга хъежжа. Программа ювзаяъ я Россе Федераци 1илман образовани Министерства приказаца 06.10.2009 № 373 "Федеральни 1аьдала образовательни стандарт юхъанцара юкъара образованена юкъейоалаяра а ч1оаг1ъяра а", иштта Россе Федераци базисни дешара планага хъежжа, Россе Федераци образоване Миннистерство ч1оаг1даьча приказаца «от 9 марта 2004 г.№1312 реализующих программы общего образования» (в ред. Приказов Минобрнауки России от 20.08.2008 №241, от 241, от 30.08.2010 №889 , от 03.06.2011 №1994, от 01.02.2012 №74).

Назрань, 2022 шу.

Балха программа оттаяй Глалгай Республика Министерство могадаьча «Абат» яхача дешара книжка чулоацамах. Оттадаьраш: Тиминаькъан Заули Зарахмет, Шадинаькъан Арсамака Султан. Абат тоадаь ялхлаглаза арахийцад, Магас, издательство «Сердало» 2010, 144 оагlo.

Длакхетора каьхат.

Юххьанцарча ишколе дlадолалу бера дешар, шерлу цун гонахьарча вахарца йола юкъ-мортигаш, хувцалу юкъара дарж а, ше шийна вовзийта эшаш хилар а совдоал. Глаккха дерригача а дешара бух хьахул юххьанцарча ишколе. Глалгай метто, кхыча предметаша санна, метта лилма даькъе ший маланца а йоккха моттиг дlалоац. Цун дешарца а кхетамца а доккха маан да.

Метта, йоазон а къамаьла хоамаш карадерзарца дешархой торо хул кхыйола дешара предметаш lомае, цунца цхьана гонахьарча вахарах долчок шоашта ховр шерде.

Ишкола хьалха латта декхараш кхоачашдара lалаьмате доккха маан да наьна метта, хlана аьлча, ишколо болх цу метте дlаболабарца караерзаю бери дахарца гульья а наьна метта белгалйоалаш йола хьаькъала хозал, дуненах лавца бола берий кхетам алсам а боаккх, уж гlулакх долаш, эзде болаш кхебу, царна дешар lомадарал совгlа деррига а декхараш кхоачашду.

Алапаш lомаделехьа йолча юкъа гlалгlай мотт хьехара кертера декхар да къамаьла, гlулакха цхьадола тайпаш lомадар (къамаьлага ладувгlар, цунах кхетар; йистхила lомадар; дешар, язде хар).

Цунца цхьана кхыйолча дешара предметий санна, гlалгlай метто юххьанцарча даькъе кхоачашде деза цхьадола маьха юкъара гlулакхаш да:

- дешархой lаламах а лилмах а юххьанцара кхетам кхебар;
- логически уйла е кхедар;
- къахьегам а, цунца цхьана дешара а бола лoлам кхебар;
- лакхарча классашка дешара эшача оамалашка хьежжа, деша бераш кийчдар;
- гонахьара вахарца йола юкъ-мортиг а, наьха йола дог-уйла а кхетадеш хилар.

Глалгай мотт lомабеш дешархой дешай боарам шербар а да чlоагlа маьхе. Дешай боарам совбаларца керда дешаш берий лексике хуле, цар торо лургья дешархошта хlара денна йоазув-дешар lомадара даькъе тlехдика хила. Юххьанцарча классий дешархой лексика боарам 3000 гаргга дош хила деза, царех 600 дош карадерзаду цар l-ча классе, 700-шолгlача классе, 800-3-чу классе, 850-4-чу классе. Хьехархочо ший лoлама цар боарам совбоаккхаш хlара классе юкъедоаладе тарлу кхы а 50-70 дош.

Уж дешаш карадерзадаь дlахьo цар лексически цхьа маан хилар а дайзе, омонимаш, синонимаш, антонимаш довзийтарца, дешхьалхений, суффиксий гlонца керда дешаш кхолларца.

Дешархошта бовзийт деша фонетически, морфологически оттам, цар lомаду къамаьла доакьош а, цар грамматически категореш а, предложене чу цу къамаьла доакьош кхоачашду синтаксически гlулакх а. Лексически а, грамматически а даькъе дешаш карадерзадар диь шера дlахьo.

Грамматически а, орфографически а материал программа юкъе йоалаь я хlара тlайоагlача классе шерьяра, kлоаргьяра, чоалха яккхара хьисапе.

Мотт lомабара а къамаьл кхедара а гlулакх кхоачашдеш я самукьадоаккхаш, еша дог доагlа тексташ а упражненеш а.

Барта, дувцара къамаъл кхедар хила деза дешархой язде 1омалуча хана а, грамматикех бола хоамаш царна бовзийташ а, язъе тексташ оттаеш а, упражненеш кхоачашъеш а. Х1ара урока берий йистхилар алсам хила деза: хаттараш деш, царна жоп луш, шоаех лаьца дувцаш, в1аши къамаъл деш, хъехархочунца юкъ-мортиг лелаш, дийшачун чулоацам хъабувцаш.

Дешай малана, дешаш нийса д1аалара, нийса яздара болх беш хилар маьхала да. Белгалъяча темах, суртах, дувцарах лаьца дувцара, хаттара, айдара, т1адожара предложенеш, тексташ, диалогаш оттае 1омаде деза бераш.

Дешара предмет 1омаяра жам1аш

Юххъанцара ишкол чакхъяьккхача дешархочунна г1алг1ай метта программа караерзаяь ховш хила дезар:

- г1алг1ай мотт а, пачхъялкхен мотт а, гонахъара вахар довзара а г1ирс хиларах кхеташ хилар;
- ишколе а вахаре а г1алг1ай мотт харах пайда эца хъинар хилар;
- г1алг1ай мотт а, къаман культура а, эздил хилар а цхъатарра ларх1а дезарах кхеташ хилар;
- тайп-тайпарча хъалашка ший нийсархошца а боккхийчарца а юкъ-мортигаш лелаш хар карадерзадар.

Юххъанцарча ишколе г1алг1ай мотт 1омабара метапредметни жам1аш:

- хозаш дола къамаъл цхъатарра т1алацар (боккхийчар а, ший нийсархоша оалар а, берий радиопередачашка, аудиозаписешка, кхыча хоамий технологий кепашка хазар);
- дешаш, дешдоакъош, оазаш, предложенеш д1аала а, оттае а карадийрза хилар;
- белгалъяча темах диалог оттаде, дизза а, лоацца а хаттарашта жопаш дала а, диалог д1айолае а, чакхъяккха а дог дар карадерзадаь хилар;
- кийчо яь а, йоацаш а, кхеташ, сиха къоастадеш дешар, текст лоацца а, хоржаш а юха хъаювца 1омадаь хилар;
- хъехархочун новкъосталца а ше а орфографически а, пунктуационни а бокъонаш лоръеш балхаш кхоачашде хар ховш хилар;
- ше язбаь болх тахка а, г1алг1ай меттах шийна ховчох вокха предметашца дустарца анализ е хар а карадерзадаь хилар;
- ишколе а, ишкола араьа нийсархошка а, боккхийчарга а йистхила хар карадерзадаь хилар.

Юххъанцарча ишколе г1алг1ай мотт 1омабара предметни жам1аш:

- ладувг1а ховш хилар: дувчачун чулоацамах а кхеташ, къамаъл хазара хъисапе т1алацар;
- г1алг1ай метта фонетически система йовзаш хила езар: мукъа а, мукъаза а алапаш а, оазаш а къесташ, дешаш доакъошта декъа а, оазаш ала а ховш хилар;
- ший метта йоаца (г1аййцача дешашка мара ца лела) оазаш а, оазий цхъанкхетараш а довза а, нийса хъаала а ховш хилар;
- дешаш, цар грамматически формаш а йовзаш, уж мишта хъахиннад а, царех предложенеш в1ашаг1йохка а, къамаълх пайда эца а ховш хилар;
- нийса яздара бокъонаш йовзаш хилар: доккха алап, дешдоакъошца дош сехъадаккхар, сецара хъаракаш;
- текст доакъоьех екъа а, царна ц1ераш тахка а, план оттае а, х1аман, сурта куц-кеп довзийта а ховш хилар;
- мотт къаман культура цхъа дакъа а, уйлан г1ирс а, паччахъялкхен мотт а хиларах кхеташ хилар.

Дешара предмета чулоацама маьха оаг1онаш:

Юххъанцара ишкол чакхъяьккхача дешархой программа караерзайича хила деза жам1аш:

- дешархо къаман г1улакхаи эздеаи т1акхийна хилар;
- дезала вахар довзаш хилар;
- ший къаман культура а, бусулба дин а довзаш хилар;
- Росси пачхъялкхен гражданин ше волга ховш хилар;

- дешархочун оамалаш, декхараш кхийна хилар: урока, урокал арахъа а.

Дешара плана юкъе г1алг1ай метто д1алоаца моттиг.

Программа оттаяый юххъанцара юкъара дешара пачхьалкхен дешара стандарта буха т1а, базисни дешара плана г1алг1ай метта луш йолча торонашца нийсъеш. Г1алг1ай мотт хъехара башхо белгалъяьккха тематически планашка хъежжа.

Юххъанцарча ишкола балха программа чу г1алг1ай мотт хъеха белгалдаьд:

1-ча классе- 66 сахъат, к1ира 2 сахъат (33 балха к1ира)

2-ча классе 68 сахъат, к1ира 2 сахъат (34 балха к1ира)

3-ча классе 68 сахъат, к1ира 2 сахъат (34 балха к1ира)

4-ча классе 68 сахъат, к1ира 2 сахъат (34 балха к1ира)

Цхьоалаг1ча классе г1алг1ай метта тематически планировани 2021-2022 дешара шера

№ арг1аг1а	Метта даькъе йола юкъаш.	Сахъатий массал
1	Алапаш 1омаделехъа йола юкъ.	4
2	Алапаш 1омаду юкъ.	52
3	Алапаш 1омадьчул т1ехьаг1а йола юкъ	8
		64

1 класса курса чулоацам.

1 класс (66с)

Алапаш 1омаделехъа йола юкъ.

Дувцара къамаьл шаьрдар. Оазах бола кхетам балар, оаз малаг1а я алап малаг1а да къоастаде хар хъехар, мукъеи мукъазеи оазаш йолга хъехар, цар белгалонаш йовзийтар. Зовнеи къореи оазаш хилар дувцар, уж в1аши тувла ца яра бокъонаш йовзийтар. Мукъа оазаш лоацеи й1аьхеи хилар хъехар. Дош дешдоакъошта декъа дешархой 1омабар. Предложенех кхетам балар, из хъакхолла дешархой 1омабар. Берий фонетически хазар кхедар, оазаш а дешаш а нийса д1аала 1омадар. Гонахъарча 1аламах кхетам балар, берий режимахи унах1ено лораярахи дувцар. Хъайбай, оакхарий, садоаллача х1амай, зизай, баьций, гаьний, комарий, оалхазарий, сомий, хаьсий, транспорта, дуача х1аман ц1ераш йовзийтар. Иштта бесай ц1ераш, к1иран деной ц1ераш 1омаяр. Суртах лоаца дувцар оттаде бераш 1омадар. Хъехархочо дийшача дувцара е бийшача фаьлга чулоацам хъабувца хар 1омадар.

Алапаш 1омаду юкъ.

Оазахи алапахи кхетам балар. Алапаш доккхеи з1амигеи хилар довзийтар, уж в1аши дистар. Мукъеи мукъазеи, зовнеи къореи оазий белгалонаш йовзийтар. Дешдакъа хъахилара бокъонах лаьца дувцар, из шаьра 1одеша бераш 1омадар. Кердача дешай ма1ан довзийтар, доалара дешаех кхетам балар, предложени нийса д1аязъяра бокъонаш ювцар. Дешархой шоаш дийшар лоацца хъадувца 1омабар.

Алапаш 1омадаьчул т1ехъаг1а йола юкъ.

Дувцара къамаьл шаьрдар, шаьрра деша хара йола оамалаш кхейр. Г1алг1ай багахбувцама произведенеш ешар, чулоацам тахкар, оаз тоаеш деша хар 1омадар. Г1алг1ай къаман йоазонхойи поэтийи произведенеш йовзийтар, ешар, кертера уйла къоастае бераш 1омадар. Иштта цу балхашца эхь, эздел, г1улакх, сий, иман, сабар, камоаршал, бакълер, доттаг1ал, къахетам яха оамалаш кхейр. Г1алг1ай меттацара, мехкацара, 1аламцара безам совбаккхар. Г1алг1айи эрсийи ц1ей дездеча деноех лаьца кхетам балар. Г1алг1ай поэтийи йоазонхойи вахарахи кхолламахи дувцар, байташ 1омаяр, кицаш 1омадар, ховли-довзалеш дешар, шоаш дагалацар.

Йоазув.

Д1акхетора каьхат.

Йоазон урока дешара урока санна к1ира ши сахьат хетадаь да. Цкъа хьалхаг1а дешара урока дешархоша 1омаяьча темага хьежжа, цун т1ехь т1айоаг1ача урока цу темах йоазув де 1омабу дешархой. Цудухъа дешара урока хьалхара 4 сахьат къамаьл шаьрдара, дувцара къамаьла хетадаь доландаь, иштта йоазон урока 4 сахьат а кулг йоазув де кийчдараи алапий маьженаш язъяраи хетадаь да. Цул т1ехъаг1а 52 сахьат алапаш язде а, царца дешдоакъоши, дешаши, предложенеши язье хьожадаь да. Т1еххъара 8 сахьат 1омадаьр ч1оаг1деш, 1 классе дешархошта ха еза йоазон бокъонаш ч1оаг1ьеш хьожадаь да.

Тахан латтача хьале г1алг1ай мотт 1омабара, цу метта йоазув де хара 1алаьмате йоаккха терко е еза къаьстта ишколо. Х1анзарча зама бераша 1алаьмате дукха бувцаш лелабу эрсий мотт. Ц1аг1а а ара а бераша шоай наьна метта къамаьл к1езига ду. Г1алг1ай мотт бувцачар а къамаьла юкъе дукха эрсий дешаш леладу, цудухъа наьна мотт эрсий меттаца ийна бувц бераша. Ишттача хьале т1ехь т1айоаг1ача хана г1алг1ай мотт бицбалара кхерам ба. Цудухъа ишкола хьалха латта декхар да г1алг1ай метта дешари йоазуви дешархошта 1омадар, безам т1абахийтар, мотт дийнбар. Бера ший наьна мотт бовза а беза, беза а беза, уйла а цу метта хила еза. К1ира сахьатий боарам дукха беце а дешархоша мотт 1омабергба, хьехархоша из безаргболча тайпара д1ахьехе. Цу т1а йоазув де г1алг1ай метта хала а дац, х1ана аьлча, г1алг1ай абата т1а дукхаг1адола алапаш эрсий метта санна да. Дешархошта 1омаде 1от1акхета алапаш да: 1, аь, г1, кх, къ, к1, п1, т1, хь, х1, ц1, ч1, яь, дифтонг оа. Хьалхарча 4 урока бераш 1омалу тетрада балха муг1араш т1а язде: т1адамаш, такилгаш, лоацеи й1аьхеи г1ажилгаш, к1алареи лакхереи хьалхьайза г1ажилгаш, ахголгаш, голгаш. Цул т1ехъаг1а бераш 1омалу алапаш язде, уж в1аши нийса хотта. Эрсий метта санна хьехархоcho боккха теркам т1абахийта беза дешаш д1аоалаши яздеши йолча башхалонашта. Иштта боккха болх бе беза дешархоша оазаш нийса хьаалара, х1ана аьлча, бери яздеча хана ше харцахьа дош д1ааларга хьежжа г1алаташ а деш яздергда. Из болх 1 классе денз ца хаддаш бе беза, йоазув нийса хургдолаш.

Йоазув 1омадар.

Яздеча хана дешархой нийса баг1а 1омабар, тетрадь нийса 1одила , сурт дуллаш е яз деш кьоаламахи шакъаргахи нийса пайда эца 1омабар .

Йоазон доккхий а з1амига а алапаш довзийтар, уж шоайла в1ашаг1тоха 1омабар.

Дешаши шин-кхаъ дешах латта предложенеши язье , хьехархочун г1онца оазий-дешдоакъой тохкам баъчул т1ехьаг1а , д1аязде 1омабар , к1езига ха яълча , цар шоаш уж яздар .Хьокхамга хьежжа белгалдаьха дешаши предложенеши т1ера хьаязье 1омабар.

Цкъа дагахьа кьоаста а даь , цул т1ехьаг1а шоай ло1аме дешаш д1аязде 1омабар .

Предложени бакъахьа оттае, наьха а, хьайбай а, городий а ц1ерашка доккха алап дилла 1омабар , предложени чаккхийоалача т1адам оттабе 1омабар .

Йоазон унахц1енон бокъонаш лораяр.

Керттера кхетамаши ховраши.

Дешархошта довза деза:

- г1алг1ай метта массайола оаз а алап а , кхета беза цар башхалонех (оаз оал , т1аккха алап язду);

-мукъеи мукъазеи оазий керттера бокъонаш;

-дагахьа 1омае белгалъяьхача байтий тексташ.

Дешархошта ха деза:

-наьна метта деча къамаьлага ладувг1а а цунах кхета а;

-къамаьла юкъе предложенеш кьоастае , цар арг1а белгалъяккха ;

- й1аьхеи лоацеи мукъа оазаш а , уж белгалъеш дола алапаш а белгалдаха;

-кепайоазон а кулга шрифтаца а яздаь дешаш, предложенеш т1ера хьаязье;

-диктовка ярца, г1алат а ца деш, дешаши 3-5 дешаех латта предложенеши язье;

-предложени йолалуш доккхача алапа теркам т1абахийтар а цун чаккхенга т1адам оттабар а;

-белгалъяккхача цхьан-шин темах е сюжетни суртех пайда эцар, з1амига текст юха хьаювца;

- «Абата» т1ера тексташ еша, дагахьа стихотворени 1омае, къамаьла бокъонаш лораяр еша.

Къамаьл.

Баген а йоазон а къамаьла юкъара кхетам. Предложени , дош, дешдакъа, оаз , алап практически довзийтар . Къамаьл предложенешта, предложенеш дешашта, дешаш дешдоакъошта декъа хар.

Оазаш.

Оазаш йовзийтар. Хазарца а аларца а оазаш кьоастаяр. Мукъеи мукъазеи, й1аьхеи лоацеи, эрсий меттара хьайца оазаш.

Дешашкара цхьайола мукъа а мукъаза а оазаш кьоастаяр.

Белгалъяккхача оазаца дешаш доаладар, дешдоакъой – оазий схемай кепача оала дош белгалдакххар.

Г1онна йолча схемах пайда эцар. Къамаьл предложенешта, предложенеш дешашта, дешаш дешдокъошта декъа 1омадар.

Дешарах а аларах а мукъеи мукъазеи оазаш в1аший кьоастаярах а кхетам балар. Дешашкара цхьацца оазаш белшалъеш дараш а (кьоастае а , дешдоакъой оазий тохкам бе а, цар оамал а , арг1а а белгалъяккха 1омабар;д1аьха а лоаца а дешдакъа кьоастаде хар).

Кулгайоазони кепайоазони алапашца яздаь дола дешаши предложенеши улга т1ара а книжка т1ара а хьаяздар.

Йоазув хъехара календарни тематически план 1 класе 2022-2023 дешара шера лаьрх1а. (к1ира 2 сахьат)

Уро ка №	Урока тема	Урока тема чулоацам, лоарх1аме декхараш.	Универсальни дешара ардамаш (личностни ууд)	Сахь а тий масса л	Лерх 1а ха	Йола ха
Алапаш 1омаделехьа йола юкъ- 4 сахьат.						
1	Алапий маьженаш: лоацеи й1аьхеи г1ажилгаш язъяр.	Яздеш нийса ваг1ара бокьонаш йовзийтар, алапаш маьженах латтилга дувцар, тетрадь довзийтар, балха муг1 бовзийтар, лоацеи й1аьхеи г1ажилгаш язъяр.	Унахц1ена сабаре хила кхедар, в1аши ладувг1аш хила, дизза жоп дала 1омадар, барт кхебар.	1		
2	Алапий маьженаш к1алара хьалхьайза г1ажилгаш язъяр.	Яздеш нийса ваг1ара бокьонаш ч1оаг1ьяр, алапий маьженаш тайп- тайпара сен еза хар 1омадар, уж в1аши йистар, к1алара хьалхьайза г1ажилгаш язъяр.	Къахьегаме хила везар хъехар, унахц1ена, сабаре хила кхедар, берий коллектива юкъе ший моттиг хьалаца бер 1омадар, шийна хетар, уйла ер майрра ала кхедар.	1		
3	Алапий маьженаш: шод бола г1ажилгаш язъяр.	Нийса а ц1ена а яздар бокьонаш ч1оагъяр, шод бола г1ажилгаш малаг1а алапаш яздеш эш дувцар, йоазон лерх1ами, дозали, эшами мишта ба дувцар, шод бола г1ажилгаш язъяр.	Барт, цхьоаг1о кхеяр, шоайла ладувг1а, эшача хана новкъостал де хъехархочун хаттара жоп луш, е т1адуллар кхоачашдеш. Меттацара безам совбаккхар. Бер ше дезилгеи лоарх1алгеи д1ахойташ балха юкъедоаладар.	1		
4	Алапий маьженаш голгаш, ахголгаш яздар.	Алапий маьженах бола кхетам шербар, уж в1аши йиста, цар тарадар фуд, башхоех лаьца дувца бераш 1омадар, голгаши ахголгаши яздар.	Берий йоазонцара чам ч1оаг1бар; уйла е, дизза жоп дала 1омадар, в1аши товш хила хъехар.	1		
Алапаш яздар юкъ- 52 сахьат.						
5	Алапаш А, а яздар.	Абата хьалхара алап довзийтар, куцах дувцар, башхало ювцар, абата юкъе цо беча балхах дувцар, д1аоалаш яздар, диктовках яздар (аа Аа АА аА ааа).	Берашта юкъера безам ч1оаг1бар, унахц1ено, сатем, сабар кхедар, наьнацара безам совбаккхар, г1алг1ай ага илли довзийтар, 1омадар.	1		

6	Алапаш М, м яздар.	Мукъаза оаз белгалъю алап М,м яздар, вlаши дистар, хъа а оалаш тетрада тlа а улга тlа а яздар, хъехархочун диктовках яздар, дешдоакъош «ма Ма» яздар, дош «мама» яздар.	Йоазон бокъонаш хар чlоагlдар, унахцlено кхяр, цхъана барта долаш болх бе бераш lомадар, арgl-арglарlа улга тlа аха lомадар, вlаши дог лазаш хила кхедар.	1		
7	Алапаш У, у яздар	Алапаш У, у деша юкъера хъалаха а хъакъоастаде а бераш lомадар, вlаши дистар, башхоех дувцар, уж эшача дешай масалаш кхувлар, цу оаза деша юкъера моттиг хъаалар. Дешдоакъош «Му му», дош «Ума» яздар. Дlаоалаш яздар: ам ум му ма ау уа.	Къаман сий лорадара, ший цlера, тайпан сий лорадара оамалаш йовзаш хила, вlаши барта долаш болх беш хила lомадар. Уйлашка а glулакхашка а дилла ший кертаца ваха везарах дувцар.	1		
8	Алапаш Р, р яздар.	Белгалонех алапаш довза бераш lомадар, керда алап Р, р феца, тlаккха тетрадаш тlа яздар, алапаш вlаши дистар, цар лоархlамах дувцар, дешдоакъош ра ру Ра Ру, дешаш амар, ара яздар.	Берашта юкъе доттаglал чlоагlдар, glалglай эзделах кхетам балар. Геттара озалуш, эхъхеташвар дукхагlа ловзара юкъевоалавар.	1		
9	Алапаш Ш, ш яздар.	Керда алап яздар, доалара дешаш яздар бокъо чlоагlъяр, ше дlаоалаш, хъехархочо дlаоалаш язде хара говзал lомаяр, алапаш вlаши нийса хоттара а болх бар. Язду ша шу муш шура машар ашар ашараш Шура.	Ше урока баъча балха шийна раъза ва е вац дувца дешархо lомавар, кхычун балха а нийса доагlар ала дешархо lомавар. Бехказа мишта вала веза хъехар.	1		
10	Алапаш И, и яздар.	Малаglа алапий маъженаш еза «и» яз деш хар, тетрада тlа нийса йоазув де хара болх бар, хъокхамга хъежжа язде хар, кхыча алапашца нийса хотта. Дешдоакъоши дешаши, предложении язъяр. Мукъеи мукъазеи оазаш белгалъю алапаш шоа-шоай беса къоаламаца белгалдар.	Ше баъча а кхычар баъча а балха корта бе хар, хаттараш тела хар lомадар, кхетам болаши кхычар кхетадергдолаши къамаъл оттаде, дувца хара болх бар.	1		
11	Алапаш Н, н яздар.	Алап яздар аргlа а бокъонаш а йовзийтар, мугlар тlа алапаш а дешаш а нийс деш язде lомадар, доалара цlер дешашка из алап нийса язде lомадар, кхыча алапашца нийса хотта хъехар.	Хъехархочо отгадаъча декхарашка хъежжа, бе безача балха план оттаяр; бе лерхlа болх бераша шоаш белгалбаккхар, къамаъла этикет йоха а ца еш, мотт нийса бувцар.	1		

12	Алапаш С, с яздар.	Кепайоазони кулгайоазони алапаш в1аши дистар, уж нийса яздара болх бар, дешдоакъой тохками оазий алапий тохками бе бераш 1омадар, дешаши предложенеш и язяр.	Шийга дувчачунга ладувг1а бер 1омадар. 1омадаъчун корта бе хар 1омадар, шинне цхъана болх бе хара кхетам балар, унахц1ено лораяр.	1		
13	Алапаш Л, л, О, о яздар.	Алап малаг1ча алапий маъженах латт хар, в1аши дистар кепа, сурт-сибата; хъехархочун хаттара йоазонца жоп дала хар 1омадар. Алапаш в1аши нийса хоттар, д1аоалаш яздара говзал ч1оаг1ъяр.	Къамаъла юкье дакъа лаца хар 1омадар, ший холонех лаъца бери дувца могадар, беча балха ше шийна т1ахъажар.	1		
14	Алапаш Д, д яздар.	Алап малаг1ча алапий маъженах латт хар, в1аши дистар кепа, сурт-сибата, хъехархочун хаттара йоазонца жоп дала хар 1омадар. Алапаш в1аши нийса хоттар, д1аоалаш яздара говзал ч1оаг1ъяр.	Къамаъла юкье дакъа лаца хар 1омадар, ший холонех лаъца бери дувцар могадар, беча балха ше шийна т1ахъажар.	1		
15	Алапаш Х, х яздар.	Ахголгех латта алап язде дешархой 1омабар, кхыча алапашца из нийса хоттар, фонематически хазар кхедар, ше яздаър хьокхамца дистар, айдареи хаттареи предложенеш нийса язье 1омадар.	Монологически къамаъл оттаде хар; г1алаташ тоадара хъехархочои дешархошеи денна хъехар нийса т1аэцеи кхетадеи хар, бе безача балха ше шийна хьалха декхараш оттаде хар.	1		
16	Алапаш З, з яздар.	Ахголгех латта алап язде дешархой 1омабар, кхыча алапашца из нийса хоттар, фонематически хазар кхедар, ше яздаър хьокхамца дистар, айдареи хаттареи предложенеш нийса язье 1омадар.	Монологически къамаъл оттаде хар; г1алаташ тоадара хъехархочои дешархошеи денна хъехар нийса т1аэцеи кхетадеи хар, бе безача балха ше шийна хьалха декхараш оттаде хар.	1		
17	Алапаш К, к яздар.	Алап язде бераш 1омадар, схемага хъежжа предложени оттаяр, улга т1а яздаър и ше яздаър и массанена хозаш деша хара навик ч1оаг1ъяр, д1а а оалаш кхычунга (диктовках) яздайтара болх бар.	1омадаъчоу деннаца хаттара оза а ца луш, дизза жоп дала хар, унахц1ено кхейр, ше шийна оценка яла хар хъехар, тоабах болх бе хар.	1		
18	Алапаш Е, е яздар.	Алап яздара эша алапий маъженаш хъаювца хар, къамаъла юкье цо лелаю	Эздеда оамалаш кхейр, кхычо а ше а баъ болх тахка хар, шинне цхъана (в	1		

		мортигах дувцар (союз «или»), кепайоазон хысапе дешаш кулгайоазон хысапе хъяздар, диктовках глалат ца деш язде хара болх бар.	паре) болх бе хар ломадар. Глалглай мехкацара, лаламцара безам совбаккхар.			
19	Алапаш В, в яздар.	Алап нийса яздар ашар сенца дуваденна да хар, из нийса язде а хотта а ломадар. Хьокхам тлара дешаш а предложенеш а нийса хъязье хар ломадар.	Йоазув деш хъахинна глалат хъалаха а тоаде а хара болх бар, тайп-тайпара балха хало тоаяра де дезачун план оттае хар, дувцара къамаыл нийса оттадар.	1		
20	Алапаш Б, б яздар.	Алапий тара хилари башхой белгалъяккха хар, дешдоакъоши дешаши муглар тла дланийсе хар, дувцареи, хаттареи, айдареи предложенеш язъяр.	Урока бе лерхла болх мишта оттабе беза хар хъехар; шийна хетар, ший уйла хъаала дешархочун торо йир, берашта юкьера дог-безам члоаглар.	1		
21	Алапаш Т, т яздар.	Алапаш Т, т язде ломадар, кхыча алапашца уж нийса хотта, уж юкьедола дешаши предложенеш нийса язье хара болх бар, мукъеи мукъазеи оазаш белгалъечарна шо-шоай беса къоаламца клал така хъакха бераш ломадар.	Бе безача балха толам баргболаш, влаши новкъостал деш хила хъехар; кадайл кхейр, дешархочун цо мел дер лоархламе а эшаш а долга длахайтар.	1		
22	Алапаш Я, я яздар.	Доккхача алапо беча балхах кхетам балар, цу алапо малагла дешашка шишша оаз белгалъю дувцар, саькхал кхедар, фонематически хазар кхедар, кепайоазон алапашца яздаьр кулгайоазон алапашца хъязде хара болх длахо бахъар.	Дешархой шоай глалат лаха а тоаде а ломабар, кхычун глалат мишта белгалдаккха деза царна хъехар; керда хлама довза безам хилара шийна хълхашка декхараш увттаде бер ломадар.	1		
23	Алапаш Г, г яздар.	Алап Г,г нийса яздар оамал кхейр, уж кхыча алапашца нийса хотта, тетрада муглараш тла дешаши предложенеш дланийсье хара болх длахо бахъар, предложене тайпаех ховр шаьрдар.	Ломаяь бокъонаш йоазув деш дагайохара болх бар, луш дола жоп даьржа далара хетабаь болх длахо бахъар. Унахцено лораяра оамал кхейр.	1		
24	Алапаш Й, й яздар.	Алапаш Й, й язде дешархой лума бар, цу алапаца дола дешаш яздар, «е» яхача оазаца тувлаергъйоацаш болх бар, дешдоакъойи алапий-оазийи тохкам бе хар длахо ломадар.	Ломаяь бокъонаш йоазув деш дагайохара болх бар, луш дола жоп даьржа далара хетабаь болх длахо бахъар. Унахцено лораяра оамал кхейр.	1		
25	Алапаш Ц, ц, яздар.	Алап Ц,ц нийса яздар оамал кхе яр, уж	Ломаяь бокъонаш йоазув деш	1		

		кхыча алапашца нийса хотта, тетрада муглараш тла дешаши предложенеши дланийсье хара болх длахо бахьар, предложене тайпаех ховр шаьрдар.	дагайохара болх бар, луш дола жоп даьржа далара хетабаь болх длахо бахьар. Унахцено лораяра оамал кхеяр.			
26	Алапаш Ч, ч яздар.	Алапаш Ч, ч мишта язду довзийтар, цу оаза белгало йовзийтар, цунца дешдоакьоши дешаши нийса язде дешархой ломабар, кепайоазон тлара глалат ца деш хьяязде хара оамал кхеяр.	Урока темага хьежжа декхараш хьалхадахар, уж кхоачашдара де дезар хьадувцар, тоабах болх бар, камоаршалла тлаберзабар.	1		
27	Алапаш л, л яздар.	Алапаш л, л язде ломадар, кхыча алапашца уж нийса хотта, уж юкье дола дешаши предложенеши ний са язье, мукъеи мукъазеи оазаш белгалъечарна шо- шоай беса кьоа ламаца клал така хьакха ломадар.	Бе безача балха толам баргболаш, влаши новкъостал деш хилар хьехар; кадайл кхеяр, дешархочун длахайтар цо мел дер лоархлеме а эшаш а долга.	1		
28	Алапаш Гл, гл яздар.	Шолха алап язде дешархой ломабар, «г» «гл» яхача алапашта юкьерча башхох дувцар, дешаши предложенеши шоаш дагалацар, дла а оалаш длаязьяр.	Хлара хламман ше уйла еш хила веза дешархо, цудухьа шийна хетар ала а бахьанах лаьца дувца а хар хьалхадаккхар.	1		
29	Алапаш П, п яздар.	Алап малаглча алапий маьженах латт хар, влаши дистар кепе, сурт-сибата; хьехархочун хаттара йоазонца жоп дала хар ломадар. Алапаш влаши нийса хоттар, длаоалаш яздаре говзал члоагляр.	Къамаьла юкье дакьа лаца хар ломадар, ший халонех лаьца бери дувцар могадар, беча балха ше шийна тлахьажар.	1		
30	Алапаш Кх, кх яздар.	Шолха алап язде дешархой ломабар, «к» «кх» яхача алапашта а оазашта а юкьерча башхох дувцар, дешаши предложенеши шоаш дагалацар, дла а оалаш длаязьяр.	Хлара хламман ше уйла еш хила веза дешархо, цудухьа шийна хетар ала а бахьанах лаьца дувца а хар хьалхадаккхар.	1		
31	Алапаш Ж, ж яздар.	Алап малаглча алапий маьженах латт хар, влаши дистар кепе, сурт-сибата; хьехархочун хаттара йоазонца жоп дала хар ломадар. Алапаш влаши нийса хоттар, длаоалаш яздаре говзал члоагляр.	Къамаьла юкье дакьа лаца хар ломадар, шийна духьальэттача халонех лаьца бери дувцар могадар, беча балха ше шийна тлахьажар.	1		
32	Алапаш жл, бл, зл, вл, дл яздар.	«л» яхача алапо шолха доаха алапаш язде бераш ломадар, царца дешаши	Йоазув нийса дий хьежаш, саькхе хила хьехар; глалат нийса тоаде а	1		

		предложенеш оттаяр, д1аязъяр; дешаш дешдоакъошта декъа хар ч1оаг1дар.	ший жоп нийса хилара бокъох дувца а хар кхедар.			
33	Алап к1аьда хъарак (ь) яздар.	Алап к1аьда хъарак (ь) язде 1омадар, цо дешашта юкъе беча балхах кхетам балар, мичахъа язде доаг1а д1ач1оаг1деш упражненеш яйтар, орфографически зем кхебар.	Дешархо ше шийна хьалхашка декхар оттаде 1омавар. Къамаьл шаьрдар, 1омадаьр д1аязде хар кхедар.	1		
34	Алапаш Аь, аь яздар.	Мукъа оаз белгалъю шолха алап язде 1омадар, дешаши предложенеш и язъяр. Дешаш такилг а хьокхаш дешдоакъошта декъа 1омадар.	Дешархо ше шийна хьалхашка декхар оттаде 1омавар. Къамаьл шаьрдар, 1омадаьр д1аязде хар кхедар.	1		
35	Алапаш Хь, хь яздар.	Шолха алап язде дешархой 1омабар, «х» «хь» яхача алапашта а оазашта а юкъерча башхох дувцар, дешаши предложенеш и шоаш дагалацар, д1а а оалаш д1аязъяр.	Х1ара х1аман ше уйла еш хила веза дешархо, цудухъа шийна хетар ала а бахъанах лаьца дувца а хар хьалхадаккхар.	1		
36	Алапаш Ю, ю яздар.	Алапаш Ю,ю яздар, цу алапо малаг1ча дешашка шишша оаз белгалъю дувцар, саькхал кхедар, фонематически хазар кхедар, кепайоазон алапашца яздаьр кулгайоазон алапашца хъаязде хара болх д1ахо бахъар.	Дешархой шоай г1алат лаха а тоаде а 1омабар, кхычун г1алат мишта белгалдаккха деза хъехар, керда х1ама довза безам хилара шийна хьалхашка декхараш увттаде бер 1омадар.	1		
37	Алапаш Ф, ф яздар.	Доккха а з1амига а алапаш Ф, ф яздар, царца дешаши предложенеш и отта а еш д1аязъяр. Багах оаза фонетически тохкам бе дешархой 1омабар.	Йоазон бокъонаш хар ч1оаг1дар, унахц1ено кхейр, цхъана барта долаш болх бе бераш 1омадар, арг1-арг1аг1а улга т1а аха 1омадар, в1аши дог лазаш хила кхедар.	1		
38	Алапаш Э, э яздар.	Доккха а з1амига а Э,э яха алапаш яздар, царца дешаши предложенеш и отта а еш д1аязъяр. Оаза багах фонетически тохкам бе дешархой 1омабар. Тохарах бола кхетам ч1оаг1бар. Харцахъа оттаяь предложени тоаяра болх бар.	Шийца классе деша ваг1ачунга ладувг1а а, цунца къамаьл оттаде а, шийна нийса хетар ала а дешархо 1омавар. Шийна хьалха оттадаь декхар кхоачашдара аттаг1а а лоацаг1а а бола никъ лаха хар хъехар.	1		
39	Алап ч1оаг1а хъарак (ь) яздар.	Алап «ь» яздар кхетам балар, цо деша юкъе беча балхах лаьца дувцар, цу алапаца дешаш яздеш г1алат ца дара упражненеш яр. Орфографически зем	Йоазув нийса дий хъежаш саькхе хила хъехар, г1алат нийса тоаде а ший жоп нийса хилара бокъох дувца а хар кхедар.	1		

		кхебар, мотт нийса бувцара болх бар.			
40-41	Алапаш Къ, къ яздар.	Алапаш «Къ, къ» яздар кхетам балар, цар цхьалхача алапаца тара хиларахи башхохи лаьца дувцар, цу алапаца дешдоакьоши дешаши яз деш г1алат ца дара упражненеш яр.	Берий йозонцара чам ч1оаг1бар, уйла е, дизза жоп дала 1омаде, в1аши товш хилар хьехар.	2	
42-43	Алапаш К1, к1 яздар.	Шолха алап язде дешархой 1ома бар, «к» «кх» «к1» яхача алапашта а оазашта а юкьерча башхох дув цар, дешаши предложенеши шоаш дагалацар, д1а а оалаш д1аязъяр. Шолха алапаш дешашта юкьера хьалаха а белгалде а хьехар.	1омаяь бокьонаш йоазув деш дагайохара болх бар, луш дола жоп даьржа далара хетабаь болх д1ахо бахьар. Унахц1ено лораяра оамал кхейр.	2	
44-45	Алапаш Т1, т1 яздар.	Алапаш Т1, т1 язде 1омадар, кхыча алапашца уж нийса хотта, уж юкье дола дешаши предложенеши ний са язье, мукъеи мукъазеи оазаш белгалъечарна шо- шоай беса кьоа ламаца к1ал така хьакха 1омадар.	Бе безача балха толам баргболаш в1аши новкъостал деш хилар хьехар, кадайл кхейр, дешархочун д1ахайтар цо мел дер лоарх1аме а эшаш а долга.	2	
46-47	Алапаш П1, п1 яздар.	Доккха а з1амига а П1, п1 яха алапаш яздар, царца дешаши пред ложенеши отта а еш д1аязъяр. Оаза багах фонетически тохкам бе дешархой 1омабар. Тохарах бола кхетам ч1оаг1бар. Харцахьа оттаяь предложени тоаяра болх бар.	Шийца классе деша ваг1ачунга ладувг1а а, цунца къамаьл оттаде а, шийна нийса хетар ала а дешархо 1омавар. Шийна хьалха оттадаь декхар кхоачашдара аттаг1а а лоацаг1а а бола никъ лаха хар хьехар.	2	
48-49	Алапаш Ч1, ч1 яздар.	Алапаш «Ч1, ч1» яздар кхетам ба лар, цар цхьалхача алапаца тара хи ларахи башхохи лаьца дувцар, цу алапаца дешдоакьоши дешаши яз деш г1алат ца дара упражненеш яр.	Дешархо ше шийна хьалхашка декхар оттаде 1омавар. Къамаьл шаьрдар, 1омадаьр д1аязде хар кхедар.	2	
50-51	Алапаш Х1, х1 яздар.	Шолха алап язде дешархой 1омабар, «х» «х1» яхача алапашта а оазашта а юкьерча башхох дув цар, дешаши предложенеши шоаш дагалацар, д1а а оалаш д1аязъяр. Шолха алапаш дешашта юкьера хьалаха а белгалде а хьехар.	1омаяь бокьонаш йоазув деш дагайохара болх бар, луш дола жоп даьржа далара хетабаь болх д1ахо бахьар. Унахц1ено лораяра оамал кхейр.	2	
52	Алапаш Ц1, ц1 яздар.	Алапаш «Ц1, ц1» яздар кхетам балар,	Берий йозонцара чам ч1оаг1 бар,	1	

		цар цхълхача алапаца тара хиларахи башхохи лаьца дувцар, цу алапаца дешдоакьоши дешаши яз деш г1алат ца дара упражненеш яр.	уйла е, дizza жоп дала 1омаде, в1аши товш хила хье хар. Йоазув нийса дий хьежаш саькхе хила хьехар, г1алат ний са тоаде а ший жоп нийса хила ра бокьох дувца а хар кхедар.			
53	Алапаш Яь, яь яздар.	Шолха алап язде дешархой 1омабар, «я» «яь» яхача алапашта а оазашта а юкьерча башхох дувцар, дешаши предложенеш и шоаш дагалацар, д1а а оалаш д1аязьяр. Шолха алапаш дешашта юкьера хьалаха а белгалде а хьехар.	Бе безача балха толам баргболаш в1аши новкьостал деш хилар хьехар, кадайл кхейр, дешархочун д1ахайтар цо мел дер лоарх1а ме а эшаш а долга.	1		
54	Алап ы яздар.	Алап «ы» яз дара кхетам балар, цо деша юкье беча балхах лаьца дувцар, цу алапаца дешдоакьоши дешаши яз деш г1алат ца дара упражненеш яр.	1омаь бокьонаш йоазув деш дагайохара болх бар, луш дола жоп даьржа далара хетабаь болх д1ахо бахьар. Унахц1ено лораяра оамал кхейр.	1		
55	Алапаш Ёё яздар.	Алапаш Ё,ё яздар, цу алапо малаг1 ча дешашка шишша оаз белгалъю дувцар, саькхал кхедар, фонемати чески хазар кхедар, кепайоазон алапашца яздаьр кулгайоазон ала пашца хьаязде хара болх д1ахо бахьар.	Монологически кьамаьл оттаде хар, г1алаташ тоадара хьехар хочои дешархошеи денна хьехар нийса т1аэцеи кхетадеи хар, бе безача балха ше шийна хьалха декхараш оттаде хар.	1		
56	Алапаш Щ, щ яздар.	Алапаш Щ, щ язде 1омадар, кхыча алапашца уж нийса хотта, уж юкье дола дешаши предложенеш и ний са язье, мукьеи мукъазеи оазаш белгалъечарна шо-шоай беса кьоа ламаца к1ал така хьакха 1омадар.	Шоайла ладувг1а, эшача хана новкьостал де хьехархочун хаттара жоп луш, е т1адуллар кхоачаш деш. Меттацара безам совбаккхар. Бер ше дезилга а лоарх1алга а д1ахойташ балха юкьедоаладар.	1		
Алапаш 1омадаьчул т1ехьаг1а йола юкь- 8 сахьат.						
57-58	Шолха алапаш яздар.		Дешархо ше шийна хьалхашка декхар оттаде 1омавар. Кьамаьл шаьрдар, 1омадаьр д1аязде хар кхедар.	2		
59-	Дифтонг оа, йи дола дешаш яздар.	Дифтонгаш нийса яз дара кхетам балар,	Йоазув нийса дий хьежаш саь кхе	2		

60		цар деша юкъе беча балхах лаьца дувцар, царца дола дешдоа къоши дешаши яз деш г1алат ца дара упражненеш яр.	хила хъехар, г1алат нийса тоаде а ший жоп нийса хилара бокъох дувца хар а кхедар.			
61	Контролни хъаяздар.	Текст нийса, г1алат ца деш хъат1аязъяра бокъонаш кердаяхар. Предложене хи предложене тайпахи бола кхетам ч1оаг1бар.	Дешархо ше шийна хъалхашка декхар оттаде 1омавар. Къа маъл шаьрдар, ше яздар нийса дий хъажа тохкам бе дешархо 1омавар.	1		
62	Диктант.	Диктанта текста чулоацам бовзий тар, дешархоша из мишта кхетабир хара болх бар. 1омаяь бокъонаш кердаяхар. Текст д1аязъяр, яздар г1алат даьдий хъожаш тахкар.	1омаяь бокъонаш йоазув деш эшшача моттиге дагайохар, йоазув ц1ена дара хъехар дар.	1		
63	Г1алаташ т1ара болх. Шолха алапаш дола дешаш яздар.	1омадаь шолха алапаш кердада хар, уж в1аши тувла а ца деш, доагг1ача язде хара болх бар; орфо графически зем кхедар, предложе нех текст нийса отта а яь д1аязье хар ч1оаг1дар. Предложе не кертерча маьженах кхетам балар.	Монологически къамаъл оттаде хар, г1алаташ тоадара хъехархочои дешархошеи денна хъехар нийса т1аэцеи кхетадеи хар, бе безача балха ше шийна хъалха декхарах оттаде хар.	1		
64	Шолха алапаш дола дешаш яздар.	1омадаь шолха алапаш кердада хар, уж в1аши тувла а ца деш, доагг1ача язде хара болх бар; орфографически зем кхедар, предложенех текст нийса отта а яь д1аязье хар ч1оаг1дар.	Дешархошта хъех шоайла ладув г1а, эшача хана новкъос тал де хъехархочун хаттара жоп луш, е т1адуллар кхоачаш деш. Г1ал г1ай меттацара безам совбоа ккхаш болх бар. Бер ше дезилга, лоарх1алга д1ахойташ балха юкъедоаладар.	1		

1 класе дешара урока календарни тематически план 2022-2023 дешара шера (к1ира 1 сахъат).

№ Ар г1 аг 1а	Урока тема	Урока декхараш. Универсальни дешара ардамаш.	Сахъ. масса л	Лерх1 а ха	Йола ха
1	Школен г1ирс. Ахка. Гуйре.	Абата беттагаргаш т1а а, 3-7 йолча оаг1онаш т1а а дехкача суртий зем а боаккхаш, бераш къамаъла юкъе озар; класс а школа а йовзийташ, лоацца экскурси яр; дешархой школацара, дешарцара, 1аламцара безам кхебар; х1ара берага тайп-тайпара хаттараш далар, тоабан цхьоаг1ои барты кхебар.	1		
	Вай Даъй-мохк. Гуйрен беркат. Хаъсий беш.	Суртах дувцар оттаде а цох ц1и тилла а дешархой 1омабар, суртахочо болх баъча басара бесаех дувцар, ялата тайпай ц1ераши хаъсий ц1ераши 1омаяр; дешахи предложенехи кхетам балар, г1алг1ай мотт нийса бувцара болх бар. В1аши ладувг1а, кхычун жоп дизза хургдолаш шийна нийса хетар т1атоха бераш 1омадар; Даъхенцареи 1аламцареи безам совбаккхар.			
2	Коа леладу оалхазараш. Коа т1ара хъайбаш. Хъуна оакхарий.	Дешахи предложенехи кхетам балар, уж улга т1а графически белгалде бераш 1омадар, дош дешдоакъоох латтилгах кхетам балар; суртах з1амига дувцар оттаде а цун ц1и тилла а хъехар, дийнатий ц1ераш 1омаяр, дийнатий 1алама дакъа долга а уж мел лоарх1аме да а дувцар; берашта фаълг бешар, дешара а наъна метта а безам т1абохийташ, фаълга инсценировка яр, бераш шоайла барта доаладар.	1		
	Нах д1а-хъа уха г1ирсаш. Ишколера буфет. Дешархочун 1уйре. Тха класс.	Керда дешаш довзийтар, къамаъл шаърдар, нах д1а-хъа ухача г1ирсий ц1ераши дуача х1аман ц1ераши 1омаяр, дешахи предложенехи бола кхетам ч1оаг1бар, дешархочун режимах кхетам балар, унахц1ена хила хъехар дар, могашал мишта лорае еза хъехар далар, г1алг1ай метта дагарде бераш 1омадар.			
3	Оаз а алап а А, а.	Оаз а алап а А,а довзийтар, дешашка из оаз хоза моттиг хъаалийтар, цун белгалох дувцар, дош дешдоакъошта декъар, суртах предложени оттаяр, керда дешаш довзийтар, берий наънацара безам совбаккхар, дешага хаттар оттаде 1омадар, ребус а ховли-довзали а дашха дешархой 1омабар.	1		
	Оазаш [м], [м,], алапаш М, м.	«М,м» яхача алапехи цар белгалъеча оазехи кхетам балар. Озаха фонетически тохкам бар, берий фонематически хазар кхедар, дешдакъа хъаде а деша а бераш 1омадар, дешдакъа д1аъха а лоаца а дешар, дош графически хъаракаца белгалдар, предложенех бола кхетам шербар, дувцара			

		къамаъл дар, шаъра дешар, хаттараш оттаде, царна дизза жоп дала хар хъехар.			
4	Оаз а алап а У, у.	Алап У,у Iомадар, дешдоакъош хъадар, дешар, дешаш дешар, багах фонетически тохкам бар, хъехархочо фаълг бешар, дешархоша чулоацам хъабувцар, гIалгIай метта безам тIабохийташ, къамаъл шаърдеш, шоайла бераш айхъаза дахара хъисапе фаълг берашка хъокхийтар. Тоабах болх бе дешархой Iомабар.	1		
	Оаз а алап а Р, р.	Оаз а алап а Р, р довзийтар, дувзаденна къамаъл шаърдар, дешархой дешарцара безам кхебар. Дагахъа Iомаде хъехар, алапа нийса цIи яккхара болх бар, байт хъаювца бераш Iомадар. Ребус аховли-довзали а дашхар, кица маIан малагIа да хъаала хар хъехар.			
5	Оаз а алап а Ш, ш.	Алапаш Ш, ш, цар белгалъю оаз йовзийтар, цу оаза белгало ювцар, деша юкъе оаз [ш] йола моттиг нийса хъаала бераш Iомадар, багах деша фонетически тохкам бар. Оаз хувцаш (лаьгIъеш, чIоагIъеш, озаеш иштта кх.дI.), тоаеш дешар, ребус яшха Iомабар.	1		
	Оаз а алап а И, и.	Алапаш И,и, оаз [и] йовзийтар, фонетически болх бар, шаъра дешара болх бар, байт Iомаяр, кица маIан хъадувца дешархой Iомабар, гонахъарча дуненах бола кхетам шербар, доттагIал кхедар, орфографически зем кхебар.			
6	Оаз а алап а Н, н.	Оазаш а алапаш а Н, н довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дIахо бахъар, суртаца болх бар, чIоагIей кIаьдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Дезала юкъера барт-безам кхебар, шинне цхъана (в паре) болх бар.	1		
	Оаз а алап а С, с.	Оазаш а алапаш а С, с довзийтар, шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бар, фонематически хазар кхедар, суртах ховли-довзалеш хъакхолла Iомадар, шийна хетар ала а халадар ала а берий майрал кхеяр.			
7	Оаз а алап а Л, л, О,о.	Керда алапаш Л,л, О,о довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, шаъра дешар, урагIа а пхорагIа а деша Iомабар, оаз тоаеш дешар, вIаши гIалаташ тоаде дешархой Iомабар, хин хъурмат де дезарах дувцар, лора балха толамах кхетам балар.	1		
8	Оаз а алап а Д, д.	Д, д довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, шаъра дешар, бIоагIилгахи мугIрахи дешаш деша Iомабар, оаз тоаеш дешар, предложенех бола кхетам шербар, вIаши гIалаташ тоаде дешархой Iомабар, къахъегама лоархIамах дувцар, унахцIено кхеяр.	1		
	Оаз а алап а Х, х.	Х, х довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, шаъра дешара оамалаш кхеяр, къамаъл шаърдар,керда дешаш Iомадар, орфографически зем кхебар, гонахъарча дуненах бола кхетам шербар.			

9	Оаз а алап а З, з.	З, з довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, дешара навикаш шаъръяр, дувцар оттаде, дийшачун чулоацам хъабувца 1омадар, айдара предложени нийса еша, багах деша фонетически тохкам бар, зизай тайпаши ц1ераши 1омаяр. Ший нийсархошка хаттар оттаде дешархо 1омавар.	1		
	Оаз а алап а К, к.	Оазаш а алапаш а К, к довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аъдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Хъайбашца къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.			
10	Оаз а алап а Е, е.	Алапаш Е,е, оаз [е] 1омаяр, цун белгало йовзийтар, шаъра дешар, б1оаг1илгахи муг1арахи дешаш деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, сурташка хъежжа чулоацам хъабувца, хаттар оттаде ха, шийна хетар а ховр а дувца хар, дешархошца къамаъла юкъе дакъа лацар.	1		
11	Оаз а алап а В, в.	В,в довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, шаъра дешар, б1оаг1илгахи муг1арахи дешаш деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, къахъегама лоарх1амах дувцар, унахц1ено кхеяр.	1		
	Оаз а алап а Б, б.	Оазаш а алапаш а Б, б довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аъдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Хъайбашца къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.			
12	Оаз а алап а Т, т.	Оазаш а алапаш а Т, т довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аъдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Хъайбашца къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.	1		
	Оаз а алап а Я, я.	Алапаш Я,я, оаз [я] 1омаяр, цун белгало йовзийтар, шаъра дешар, ураг1а а пхораг1а а деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, сурташка хъежжа чулоацам хъабувца, хаттар оттаде ха, шийна хетар а ховр а дувца хар, дешархошца къамаъла юкъе дакъа лацар.			
13	Оаз а алап а Г, г.	Д,д довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, шаъра дешар, ураг1а а пхораг1а а деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, къахъегама лоарх1амах дувцар, унахц1ено кхеяр.	1		
	Оаз а алап а Й, й.	Оаз а алапаш а Й, й довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, зовнеи къореи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хъабувца ха болх бар. Кхыча дешархошца балка юкъе дакъа лаца хар 1омадар.			

14	Оаз а алап а Ц, ц.	Керда алапаш Ц, ц, оаз [ц] йовзийтар, шаъра дешара болх бар, орфографически зем кхебар, оазий тохкам бе 1омадар, текст кхетаргволча тайпара еша хар, чулоацам хъабувца хар, кертера дар хъакъоастаде хар, хожаш деша хар 1омадар. Класа дешархошта юкъе цхъоаг1ои барти кхедар, цхъана тоабаца болх бе хар 1омадар.	1		
	Оаз а алап а Ч, ч.	Оаз а алапаш а Ч, ч довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аъдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Хъайбашца къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.			
15	Оаз а алап а 1, .	Керда алапаш 1, оаз [1] йовзийтар, шаъра дешара болх бар, орфографически зем кхебар, оазий тохкам бе 1омадар, текст кхетаргволча тайпара еша хар, чулоацам хъабувца хар, кертера дар хъакъоастаде хар, хоржаш деша хар 1омадар. Класа дешархошта юкъе цхъоаг1ои барти кхедар, цхъана тоабаца болх бе хар 1омадар.	1		
	Оаз а алап а Г1, г1.	Керда алапаш Г1, г1, оаз [г1] йовзийтар, шаъра дешара болх бар, орфографически зем кхебар, оазий тохкам бе 1омадар, текст кхетаргволча тайпара еша хар, чулоацам хъабувца хар, кертера дар хъакъоастаде хар, хоржаш деша хар 1омадар. Класа дешархошта юкъе цхъоаг1ои барти кхедар, цхъана тоабаца болх бе хар 1омадар.			
16	Оаз а алап а П, п.	П,п довзийтар, цар оазех дувцар, оазий-алапий тохкам бар, шаъра дешар, ураг1а а пхораг1а а деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, къахъегама лоарх1амах дувцар, унахц1ено кхейр.	1		
	Оаз а алап а Кх, кх.	Керда алапаш Кх, кх, оаз [кх] йовзийтар, шаъра дешара болх бар, орфографически зем кхебар, оазий тохкам бе 1омадар, текст кхетаргволча тайпара еша хар, чулоацам хъабувца хар, кертера дар хъакъоастаде хар, хоржаш деша хар 1омадар. Класа дешархошта юкъе цхъоаг1ои барти кхедар, цхъана тоабаца болх бе хар 1омадар.			
17	Оаз а алап а Ж, ж.	Оаз а алапаш а Ж, ж довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аъдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае хар хъехар. Хъайбашца къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.	1		
18	Алапаш ж1, б1, з1, в1, д1 дола дешаш.	Керда оазаш йовзийтар, шаъра дешара болх бар, орфографически зем кхебар, оазий тохкам бе 1омадар, текст кхетаргволча тайпара еша хар, чулоацам хъабувца хар, кертера дар хъакъоастаде хар, хоржаш деша хар 1омадар. Класа дешархошта юкъе цхъоаг1ои барти кхедар, цхъана тоабаца болх бе хар 1омадар.	1		
19	Алап к1аъда хъарак (ъ).	Алап к1аъда хъарак [ъ] довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар,	1		

		фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае хар хъехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хъабувца хара болх бар. Кхыча дешархошца балха юкъе дакъа лаца хар lомадар.			
20	Оаз а алап а Аь, аь.	Алапаш Аь,аь, оаз [аь] lомаяр, цун белгало йовзийтар, шаьра дешар, урагlа а пхорагlа а деша lомабар, оаз тоаеш дешар, вlаши гlалаташ тоаде дешархой lомабар, сурташка хъежжа чулоацам хъабувца, хаттар оттаде ха, шийна хетар а ховр а дувца хар, дешархошца къамаьла юкъе дакъа лацар.	1		
21	Оаз а алап а Хь, хь.	Оаз а алапаш а Хь, хь довзийтар, дешдоакъош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, чlоагlеи кlаьдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Хъайбашца къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.	1		
	Оаз а алап а Ю, ю.	Оаз а алапаш а Ю, ю довзийтар, дешдоакъош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хъабувца хара болх бар. Кхыча дешархошца балха юкъе дакъа лаца хар lомадар.			
22	Оаз а алап а Ф, ф.	Оазаш а алапаш а Ф, ф довзийтар, дешдоакъош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, чlоагlеи кlаьдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар. Хин хьурмат де дезарах дувцар, къахетаме хила хъехар, шинне цхъана (в паре) болх бар.	1		
	Оаз а алап а Э, э.	Алапаш Э,э, оаз [э] lомаяр, цун белгало йовзийтар, шаьра дешар, урагlа а пхорагlа а деша lомабар, оаз тоаеш дешар, вlаши гlалаташ тоаде дешархой lомабар, сурташка хъежжа чулоацам хъабувца, хаттар оттаде ха, шийна хетар а ховр а дувца хар, дешархошца къамаьла юкъе дакъа лацар.			
23	Алап чlоагlа хъарак (ъ).	Алап чlоагlа хъарак [ъ] довзийтар, дешдоакъош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае хар хъехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хъабувца хара болх бар. Кхыча дешархошца балха юкъе дакъа лаца хар lомадар.	1		
24	Оаз а алап а Къ, къ.	Оаз а алапаш а Къ, къ довзийтар, дешдоакъош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае хар хъехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хъабувца хара болх бар. Кхыча дешархошца балха юкъе дакъа лаца хар lомадар.	1		
	Оаз а алап а Кl, кл.	Оазаш а алапаш а Кl, кл довзийтар, дешдоакъош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх дlахо бахъар, суртаца болх бар, чlоагlеи			

		к1аьдеи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае хар хьехар. К1ира деной ц1ераш 1омаяр, къахетаме хила хьехар, шинне цхьана (в паре) болх бар.			
25	Оаз а алап а Т1, т1.	Оаз а алапаш а Т1, т1 довзийтар, дешдоакьош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахьар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае ха хьехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хьабувца ха болх бар. Кхыча дешархошца балха юкье дакъа лаца хар 1омадар.	1		
	Оаз а алап а П1, п1.	Оаз а алапаш а П1, п1 довзийтар, дешдоакьош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахьар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аьдеи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае хар хьехар. Кулга п1елгий ц1ераш 1омаяр, къахетаме хила хьехар, шинне цхьана (в паре) болх бар.			
26	Оаз а алап а Ч1, ч1.	Оаз а алапаш а Ч1, ч1 довзийтар, дешдоакьош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахьар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аьдеи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае хар хьехар. Кулга п1елгий ц1ераш 1омаяр, къахетаме хила хьехар, шинне цхьана (в паре) болх бар.	1		
	Оаз а алап Х1, х1.	Оаз а алапаш а Х1, х1 довзийтар, дешдоакьош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахьар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае хар хьехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хьабувца хара болх бар. Кхыча дешархошца балха юкье дакъа лаца хар 1омадар.			
27	Оаз а алап а Ц1, ц1	Оаз а алапаш а Ц1, ц1 довзийтар, дешдоакьош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахьар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае хар хьехар. Гаьний ц1ераш 1омаяр, 1алам лорадар хьехар, шинне цхьана (в паре) болх бар.	1		
	Оаз а алап а Яь, яь.	Алапаш Яь,яь, оаз [яь] 1омаяр, цун белгало йовзийтар, шаьра дешар, ураг1а а пхораг1а а деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, сурташка хьежжа чулоацам хьабувца, хаттар оттаде ха, шийна хетар а ховр а дувца хар, дешархошца къамаьла юкье дакъа лацар.			
28	Оаз а алап а ы.	Алап «ы» довзийтар, дешдоакьош шаьра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахьар, суртаца болх бар, зовнеи кьореи мукъаза оазаш деша юкьера хьакьоастае хар хьехар. Орфографически зем кхебар. Дийшачун чулоацам хьабувца хара болх бар. Кхыча дешархошца балха юкье дакъа лаца хар 1омадар.	1		
	Оаз а алап а Ё, ё.	Алапаши озаши Ё,ё, 1омаяр, цун белгало йовзийтар, шаьра дешар, ураг1а а пхораг1а а деша 1омабар, оаз тоаеш дешар, в1аши г1алаташ тоаде дешархой 1омабар, сурташка хьежжа чулоацам хьабувцар, хаттар оттаде хар, шийна хетар а ховр а дувца хар, дешархошца къамаьла юкье дакъа лацар.			

	Оаз а алап а Ц, щ.	Оаз а алапаш а Ч1, ч1 довзийтар, дешдоакъош шаъра дешара болх бар, фонетически тохкам бе хара болх д1ахо бахъар, суртаца болх бар, ч1оаг1еи к1аъдеи мукъаза оазаш деша юкъера хъакъоастае ха хъехар.			
29	Абат. «Х1анз вайна деша хов». «Даъхен сурташ».	Абата алапехи оазехи ховр кердадаккхар, ч1оаг1дар, г1алг1ай метта мас мукъа оаз, мас мукъаза, мас шолха алап да хар ч1оаг1дар; тексташ ешар, цар чулоацам тахкар, хаттарашта жоп дала 1омадар, хаттара текста юкъера жоп лаха хар, къамаъл шаърдар.	1		
30, 31	«Нана». «Барх1лаг1а март». Пхыленаъкъан М.-С. «Ахъмад».	Абата алапехи оазехи ховр кердадаккхар, ч1оаг1дар, г1алг1ай метта мас мукъа оаз, мас мукъаза, мас шолха алап да хар ч1оаг1дар; тексташ ешар, цар чулоацам тахкар, хаттарашта жоп дала 1омадар, хаттара текста юкъера жоп лаха хар, къамаъл шаърдар, ховли довзалеш дашха а шоаш кхолла а 1омадар, кицашца болх бар.	1 1		
32 33	«Йоккха саг». «Харц ма ле». Чудерзара урок	Тексташ ешар, цар чулоацама тохкам бар, хаттарашта жоп лохаш дешар, йовхъамех дешар, предложене тайпаех бола кхетам шербар, ч1оаг1бар; шаъра дешара навыхаш ч1оагъяр, хаттараш оттаде а царна нийса жоп дала а хъехар; эздеда оамалаш кхеяр, бакълувш хилар хъехар.	1 1		